

Prvi karlovački vrtić

Prvi karlovački vrtić otvorio je umirovljeni učitelj Ernst Budimir Jurjević, kako bi svakodnevnim druženjem kroz igru, zabavu i kreativan rad pružio djeci poticaj za fizički i mentalni razvoj.

Takozvano dječje zabavište u Karlovcu otvoreno je u travnju 1842. godine, postavši tako prva ustanova te vrste u cijeloj Hrvatskoj. Jurjevićev vrtićki program koristio je moderne onodobne odgojno-obrazovne metode i sredstva kao što su ručna aktivnost djece, rad po uzoru na starije, igre, pjesme, pričanje i razne druge tjelesne i duhovne aktivnosti primjerene dobi. Vrtić je primao isključivo mušku djecu u dobi od tri do sedam godina, a maksimalan broj djece u grupi bio je dvadeset i pet. Djecu iz okolice Karlovca Jurjević je primao na stan i hranu te su ona bila pod njegovim konstantnim pedagoškim vodstvom.

S obzirom da je bio privatna ustanova, vrtić se uzdržavao priložima građana i svotama koju su plaćali imućniji roditelji. Unatoč velikoj zainteresiranosti i popularnosti, s radom je prestao negdje u drugoj polovici 1843. godine.

Izvor: Vrbećić, M. Prva karlovačka dječja zabavišta. // Zbornik za povijest školstva i prosvjete. Zagreb : Hrvatski školski muzej; Beograd : Pedagoški muzej; Ljubljana : Slovenski šolski muzej, 17(1984.), str. 73 – 81.

"Koliko li je danas cijene u prosvjetljenom svijetu zabaviške za djecu, jer se uvidja velika njegova važnost po odgoj dječji! Ali da je već prije 57 godina bilo zabavište za mušku djecu, pa u Karlovcu na medji Turskoj, kako to i danas misle njemački učenjaci, to malo tko znade. Kako mu drago, ele već g. 1840 bijaše u Karlovcu zabavišto za malu, (ali samo (mušku djecu. Neznam, da li je tko osim pisca ovih redaka živ od onih maljuša, koji su polazili to zabavište. Valjda su se već svi tamo preselili, gdje sa snije vječni san. –

Medju ostalim bio sam i ja pitomcem toga zabavišta, koga je osnovao neki Jurjević, umirovljeni furir neke graničarske pukovnije ili umir. učitelj. To je zabavište bilo smješteno u kući Brebić (sada g. Vanišeka), a neko vrieme u kući Štajduhara (sada g. dr. Nemičića).

Bilo nas je 20 do 25 dječaka, koji smo tu školu polazili u ljetne doba od 9 do 11, a u zimi od 10 do 12 sati do podne. Dnevni red ovako bijaše razdieljen : Pol sata svaki dan učili smo poznati slova, pomalo pisati, dapače i risati. Tada je naš učitelj stao pripovjedati priče i bajke, pokazivao nam je razne slike, a iza tog započe ručni rad. Taj ručni rad bio je upravo klasičan. Ponajčešće liepili smo vojničke "čake," bojadisali sablje i puške, koje je naš učitelj sam izrezivao, a mi pomagali mu. Poslie podne bijaše posvećenu zabavi. Za kišovitoga vremena ostali smo u zabavištu, te od kamenčića gradili kuće, crkve i dvorove, a onaj, koji bijaše najbolji i najmirniji, dobio je za nagradu komadić sladora, tako zvani "katarcetl."

Tada nasto gungula! Počeli se mi prepirati s učiteljem. Jedni mu se laskaju, drugi ga vuku za kaput, a svršetak bio uvijek isti, svaki je napokon dobio "katarcetl." Za liepa dana divne li zabave! Ljeti u umjesto u 3 sata, bili smo već u pol 3 u školi, te na juriš u učiteljevu sobu, gdje je on običavao driemati. On nas goni iz sobe, jer da je jošte prerano, ali tuj nema pardona! Iztjerali mi derani njega iz sobe, a on smijući se dodje uz nas u školu. Sada slušajte, kako smo bili

disciplinovani! Učitelj zapoviedi u red, a mi kao vojnici u redove. Tada on izvadi iz ormara trokutnu čaku, svečano ju stavi na glavu zapoviedniku naše čete, a to bijaše uvijek ponajbolji djak onoga dana, te mu objesi o bok pravu sablju, dok su drugi dobili tek drvene sablje i puške, a na glavu čaku. Napried stoje dva bubnjara. Zapovied bude izdana, a mala vojska veselo koraca uz bubnjeve put šanca u boj, da se bori proti komarcem i kobilicam. Nije tuj bilo šale, jer smo mi imali velika privilegija, da se koprcamo na travi po šancu, a najveći strah karlovačke djece, tako zvani "šancgefrajter" nije smio dirati u nas. Ta bio je u junačkoj liliputantskoj četi i sin majora fortifikacije! U toj armadi vladala je, kako se to razumieva, strogost i disciplina. Svaki grieh proti subordinaciji bio je kažnjen bez milosrdja i to zatvorom. U tu svrhu ponašali smo sa sobom maleni platneni šator. Siroma kažnjenik morao je sjedit u šatoru pod stražom, ali mu nije bilo baš tako zlo, jer je obično dobio više katarcetla nego isti stražari. Oko 5 sati znala je koja dobra i brižna mamica poslati na šanac malo menaže za vojnike. Bilo je kolača, jabuka i štogodj se je našlo u kući. Kad se je opazila takova košara, s Bogom svaka disciplina, delikvent pobjegne iz zatvora, stražari baciše puške, pa dezertiraju iz službe, a dobri učitelj upravo se uznojio, da je bar svojim autoritetom nekako pravedno razdielio menažu. Poslie svršene užine, ajde opet na muštru. Gledalaca bijaše uvijek dosta, naročito male djece, pa i odraslije, koja su nam zavidila za naše vojničke opreme, za one liepe čake, sablje i puške! Znalo se to pomješati medju nas, pa bi mnogi naših otišao kući bez sablje i čake. Te su nam oteli neznani drugovi. Ali sutra dan u školi liepile se čake, gradile drvene sablje, pa poslie podne Jovo na novo!

U svemu bili smo ipak poslušni, samo ne u pogledu obuće. Kad smo došli u travu, to jedan za drugim svuče cipele, pa eto ti našega oberstara, kaprala, gemajnera i tambura sve bosonogi. Naš bi učitelj dakako psovao, nu tek na svršetku muštre, kad bijaše muka sabrati cipele, a kraj toga morao nas je sam oblačiti.

Zapovjednik vojske mienjao se je često, ali najviše aspiranta bilo je za bubnjara, nu niti ja, niti moj drug nedadosmo naše bubnje pod živu glavu, ma da je za nas dvojicu baš tom tvrdoglavosti izključen bio svaki dalji avancement.

Kako sam ja kasnije 1848. postao tamburom kod narodne garde, pripoviedat ću vam kasnije. Za danas dosta o vojsci, ta i onako su ratna vremena, a takovog vojničtva za obranu, kakovo bijaše škola staroga Jurjevića, i neima danas. Bilo je mnogo toga u staro doba u Karlovcu, na što se nije možebit ni mislilo u tako zvanom izobraženom svijetu."

– an.

Izvor: Svjetlo, 17. 10. 1897., br. 42

Izvor slika:

Svjetlo, 17. 10. 1897., br. 42

Wagner, H. Illustriertes Spielbuch für Knaben, Leipzig : Verlag von Otto Spamer, 1903.